

EVVELCEVAP YKS HAZIRLIK

AYT

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
SOSYAL BİLİMLER-1

Sözel / Eşit Ağırlık

DENEME-1

AYRINTILI ÇÖZÜM KİTAPÇIĞI

Toplam soru	40
Soru dağılımı	24 Türk Dili ve Edebiyatı / 10 Tarih / 6 Coğrafya
Önerilen süre	60 dakika
Kitapçık türü	A

Adı Soyadı	
Okul / Sınıf	

Bu kitapçıkta sorular özgün hazırlanmıştır.

CEVAP ANAHTARI

1: C	2: A	3: E	4: B	5: D	6: C	7: B	8: E
9: A	10: D	11: A	12: C	13: B	14: D	15: E	16: B
17: D	18: A	19: C	20: E	21: D	22: B	23: C	24: A
25: E	26: C	27: D	28: B	29: A	30: E	31: B	32: D
33: C	34: E	35: A	36: C	37: E	38: D	39: B	40: A

KAPSAM VE ZORLUK DAĞILIMI

Bölüm	Soru	Zorluk	Ağırlık
Türk Dili ve Edebiyatı	24	Kolay 7 / Orta 12 / Zor 5	%60
Tarih	10	Kolay 2 / Orta 6 / Zor 2	%25
Coğrafya	6	Kolay 1 / Orta 2 / Zor 3	%15

Kaynak yaklaşımı: Sorular, kullanıcı tarafından sağlanan MEBİ AYT Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih ve Coğrafya konu özeti PDF'lerinin kapsamı ve terminolojisi esas alınarak özgün biçimde hazırlanmıştır. Canlı web taraması bu oturumda teknik olarak kullanılamadığı için güncel web verisine dayalı soru yazılmamıştır.

1. SORU

CEVAP: C

Anlam ve Yorum

Orta

1. Bir edebî eser, yazıldığı çağın izlerini taşır; ancak değerini yalnızca bu izlerden almaz. Aynı romanı farklı yaşlarda okuyan kişi, her seferinde başka ayrıntılara yaklaşır. Çünkü metin değişirse de okurun deneyimi, bilgisi ve soruları değişir. Bu yüzden güçlü eserler, tek bir döneme kapanmak yerine her yeni okumada yeniden anlam kazanır.

Bu parçanın ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bir eserin kalıcı olabilmesi, döneminin bütün ayrıntılarını belgeleyebilmesine bağlıdır.
 B) Edebî metnin anlamını yalnızca yazarın ilk niyeti belirler.
 C) Nitelikli eserler, değişen okur ve zamanla kurdukları ilişki içinde yeni anlamlar üretir. **[DOĞRU]**
 D) Klasik eserler, yerel ve tarihsel unsurlardan bütünüyle uzak durmalıdır.
 E) Okurun bir metni anlaması için yazarla aynı çağda yaşaması gerekir.

ÇÖZÜM

Parçada metnin değişmediği, buna karşılık okurun deneyim ve sorularının değiştiği vurgulanmaktadır. Güçlü eserin her yeni okumada yeniden anlam kazanması, anlamın farklı okur ve zamanlarla kurulan ilişki içinde çoğaldığını gösterir. Bu düşüncüyü en kapsamlı biçimde C seçeneği verir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Parça, kalıcılığı tarihsel ayrıntıları belgeleme başarısına bağlamaz.
B	Çeldirici	Okurun değişen birikimi özellikle öne çıkarıldığı için anlam yalnızca yazarın niyetine indirgenemez.
C	Doğru	Metnin farklı zaman ve okurlarla yeniden anlam kazanması parçanın temel yargısıdır.
D	Çeldirici	Yerel ve tarihsel unsurlardan uzak durma gerektiğine ilişkin bir yargı yoktur.
E	Çeldirici	Parça, farklı çağlardaki okurların da esere yeni anlamlar katabildiğini savunur.
Kazanım		Bir paragrafın ana düşüncesini belirler.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Edebiyata Giriş ve edebî metnin özellikleri (basılı s. 9-10)

2. SORU

CEVAP: A

Anlatım Teknikleri

Orta

2. Merdivenin son basamağında durdu. Salondan sızan sarı ışık, karanlık koridoru ince bir çizgi gibi ikiye ayırıyordu. 'Şimdi içeri girsem ne söyleyeceğim? Bunca yıldan sonra tek bir özür yeter mi?' diye geçirdi içinden.

Bu parçada aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangileri birlikte kullanılmıştır?

- A) Betimleme - iç konuşma **[DOĞRU]**
 B) Öyküleme - bilinç akışı
 C) Diyalog - geriye dönüş
 D) Açıklama - iç çözümleme
 E) Tartışma - özetleme

ÇÖZÜM

Koridorun ışık ve karanlık üzerinden görünür kılınması betimlemedir. Kahramanın kendi kendine yönelttiği soruların tırnak içinde doğrudan verilmesi ise iç konuşmadır. Bu nedenle doğru cevap A'dır.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Doğru	Mekân tasvir edilmiş, kahramanın iç sesi doğrudan aktarılmıştır.
B	Çeldirici	Çağrışımların düzensiz aktığı bir bilinç akışı yoktur; olay anlatımı da baskın değildir.
C	Çeldirici	İki kişi arasında konuşma ve geçmiş zamana dönüş bulunmaz.
D	Çeldirici	İç çözümlemede anlatıcı, kişinin duygularını kendi cümleleriyle açıklar; burada iç ses doğrudan verilmiştir.
E	Çeldirici	Parçada bir görüşü çürütme ya da uzun olayları kısaltarak aktarma söz konusu değildir.
Kazanım		Bir metinde kullanılan anlatım tekniklerini ayırt eder.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Hikâye/Roman türü ve anlatım teknikleri (basılı s. 100-140)

3. SORU

CEVAP: E

Şiir Bilgisi

Zor

3. Akşam, eski bir mektup gibi katlandı,
Cebimde biraz deniz, biraz rüzgâr.
Sustum; çünkü şehir benden önce
Bütün ayrılıkları söylemişti.

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İmgesel ve çağrışıma açık bir söyleyiş vardır.
B) Ayrılık teması sezdirilmiştir.
C) 'Şehir'e insana özgü bir davranış yüklenmiştir.
D) Serbest nazma uygun bir yapı görülmektedir.
E) Hece ölçüsü ve düzenli uyak örgüsüyle oluşturulmuştur. **[DOĞRU]**

ÇÖZÜM

'Akşamın mektup gibi katlanması' imgesel bir benzetmedir; 'şehrin söylemesi' kişileştirmedir ve ayrılık teması son dizede açıkça sezdirilir. Dizelerin hece sayıları eşit değildir, belirli bir uyak şeması da yoktur. Bu nedenle söylenemeyecek yargı E'dir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Mektup, deniz ve rüzgâr imgeleri çok katmanlı çağrışım oluşturur.
B	Çeldirici	Son dizedeki 'ayrılıklar' sözcüğü şiirin temasını belirginleştirir.
C	Çeldirici	Şehrin konuşması, insan dışı bir varlığa insana özgü özellik verme örneğidir.
D	Çeldirici	Eşit ölçü ve düzenli kafiye bulunmadığından serbest nazım özelliği görülür.
E	Doğru	Dizeler eşit hece sayısına ve düzenli bir uyak örgüsüne sahip değildir.
Kazanım	Şiirde tema, imge, söz sanatı ve biçim özelliklerini birlikte değerlendirir.	
Kaynak temeli	ayt-tde.pdf - Şiir Bilgisi 1-2 ve Edebî Sanatlar (basılı s. 11-23)	

4. SORU

CEVAP: B

Edebiyata Giriş

Kolay

4. Aşağıdaki özelliklerden hangisi öğretici metinlerden çok edebî metinlere özgüdür?

- A) Bilginin doğrulanabilir ve açık biçimde sunulması
 B) Dilin çağrışım, imge ve çok anlamlılık oluşturacak biçimde kullanılması [DOĞRU]
 C) Kavramların tanımlanması ve örneklerle açıklanması
 D) Yargıların kanıt ve verilerle desteklenmesi
 E) Okura doğrudan bilgi verme amacının öne çıkması

ÇÖZÜM

Edebî metinde estetik kaygı ve sanatsal dil öne çıkar; sözcükler yan ve mecaz anlamlarıyla çağrışım oluşturabilir. Diğer seçenekler öğretici metinlerin açıklık, doğrulanabilirlik ve bilgi verme amaçlarıyla ilgilidir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Doğrulanabilir ve açık bilgi, öğretici metnin temel niteliğidir.
B	Doğru	İmge ve çok anlamlılık edebî dilin belirgin özelliğidir.
C	Çeldirici	Tanımlama ve örneklendirme öğretici anlatımda sık kullanılır.
D	Çeldirici	Kanıt ve veri, özellikle bilimsel ve makale türü metinlerde öne çıkar.
E	Çeldirici	Doğrudan bilgi verme, öğretici metnin öncelikli amacıdır.
Kazanım	Edebî metin ile öğretici metnin dil ve amaç bakımından farklarını açıklar.	
Kaynak temeli	ayt-tde.pdf - Edebiyata Giriş, metinlerin sınıflandırılması (basılı s. 9-10)	

5. SORU

CEVAP: D

Edebî Sanatlar

Kolay

5. Rüzgâr, yorgun sokakların omzuna
Geceyi usulca bıraktı.

Bu dizelerde belirgin olarak kullanılan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tezat
B) Telmih
C) Kinaye
D) Teşhis **[DOĞRU]**
E) Tevriye

ÇÖZÜM

Sokaklara 'yorgunluk' ve 'omuz', rüzgâra da bilinçli bir biçimde bırakma davranışı yüklenmiştir. İnsan dışı varlıkların insana özgü özelliklerle anlatılması teşhis sanatıdır.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Birbirine karşıt kavramlar birlikte kullanılmamıştır.
B	Çeldirici	Bilinen bir kişi ya da olaya gönderme yoktur.
C	Çeldirici	Gerçek anlamı da düşünülebilen mecazlı bir söz üzerinden kinaye kurulmamıştır.
D	Doğru	İnsan dışındaki varlıklara insana özgü nitelikler verilmiştir.
E	Çeldirici	Yakın anlam söylenip uzak anlamın kastedildiği çok anlamlı bir sözcük yoktur.
Kazanım		Dizelerde kullanılan söz sanatını belirler.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Edebî Sanatlar, teşhis (basılı s. 20-23)

6. SORU

CEVAP: C

Şiir Bilgisi

Zor

6. Dağlara yaslandı akşamın sesi
Yollarda çoğaldı gurbetin izi
Bir yıldız uyandı suyun üstünde
Kalbimde bekledim sabahı sessiz

Bu dörtlük hangi ölçüyle yazılmıştır?

- A) 7'li hece ölçüsü
B) 8'li hece ölçüsü
C) 11'li hece ölçüsü [DOĞRU]
D) 14'lü hece ölçüsü
E) Aruz ölçüsü

ÇÖZÜM

Her dizede 11 hece vardır. Örneğin 'Dağ-la-ra / yas-lan-dı / ak-şa-mın / se-si' dizisi $3+3+3+2=11$ hecedir. Diğer dizeler de aynı sayıyı verdiği için ölçü 11'li hece ölçüsüdür.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Dizeler yedi değil on bir heceden oluşur.
B	Çeldirici	Sekizli kalıp, bu dizelerin hece sayısı ile uyuşmaz.
C	Doğru	Dört dizede de hece sayısı on birdir.
D	Çeldirici	Dizelerde on dört hece bulunmaz.
E	Çeldirici	Aruzda açık-kapalı hece düzeni aranır; burada hece sayısı eşitliğine dayalı millî ölçü kullanılmıştır.
Kazanım		Dizelerin hece sayısını hesaplayarak ölçüyü belirler.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Şiir Bilgisi 1, ölçü ve hece kalıpları (basılı s. 11-14)

7. SORU

CEVAP: B

İslamiyet Öncesi Türk
Edebiyatı

Kolay

7. I. Koşuklarda aşk, doğa ve yiğitlik temaları işlenir; şiirler çoğunlukla şölen ve sığır törenlerinde söylenir.
II. Sagular, yuğ törenlerinde ölen kişinin ardından söylenen şiirlerdir.
III. Savlar, aruz ölçüsü ve beyitlerle yazılan uzun kahramanlık anlatılarıdır.

Numaralanmış yargılardan hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
B) I ve II **[DOĞRU]**
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

ÇÖZÜM

Koşuk ve saguya ilişkin ilk iki yargı doğrudur. Sav, bugünkü atasözünün karşılığı olan kısa ve özlü bir sözlü üründür; uzun kahramanlık anlatısı değildir ve aruz-beyit yapısıyla tanımlanmaz.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	II. yargı da doğru olduğu için eksiktir.
B	Doğru	Koşuk ve sagu özellikleri doğru, savla ilgili III. yargı yanlıştır.
C	Çeldirici	III. yargı savı destanla karıştırmaktadır.
D	Çeldirici	I doğru, III yanlış olduğu için bu birtelikelik olamaz.
E	Çeldirici	Sav hakkındaki III. yargı yanlış olduğundan üçü birden doğru değildir.
Kazanım	İslamiyet öncesi sözlü ürünlerin özelliklerini ayırt eder.	
Kaynak temeli	ayt-tde.pdf - İslamiyet Öncesi Türk Şiiri (basılı s. 24-25)	

8. SORU

CEVAP: E

Geçiş Dönemi

Orta

8. Aşağıdaki eserlerden hangisi Geçiş Dönemi Türk edebiyatı içinde değerlendirilemez?

- A) Kutadgu Bilig
 B) Dîvânu Lugâtî't-Türk
 C) Atabetü'l-Hakayık
 D) Divân-ı Hikmet
 E) Muhakemetü'l-Lugateyn **[DOĞRU]**

ÇÖZÜM

Kutadgu Bilig, Dîvânu Lugâtî't-Türk, Atabetü'l-Hakayık ve Divân-ı Hikmet, Karahanlı sahasında oluşan Geçiş Dönemi'nin temel eserleridir. Muhakemetü'l-Lugateyn ise 15. yüzyıl Çağatay sanatçısı Ali Şir Nevaî'nin Türkçe ile Farsçayı karşılaştırdığı eseridir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Yusuf Has Hacib'in Geçiş Dönemi siyasetnamesidir.
B	Çeldirici	Kaşgarlı Mahmut'un Geçiş Dönemi sözlüğü ve ansiklopedik eseridir.
C	Çeldirici	Edip Ahmet Yükneki'nin ahlaki-didaktik Geçiş Dönemi eseridir.
D	Çeldirici	Ahmet Yesevî'nin hikmetlerinin toplandığı Geçiş Dönemi eseridir.
E	Doğru	Ali Şir Nevaî'nin Çağatay sahasındaki eseridir; Geçiş Dönemi'ne ait değildir.
Kazanım		Geçiş Dönemi eserlerini dönem bakımından sınıflandırır.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Geçiş Dönemi Türk Şiiri (basılı s. 26-27) ve Divan Şiiri sanatçıları

9. SORU

CEVAP: A

Halk Şiiri

Kolay

9. - Söyleyeni çoğu zaman belli değildir.
 - Tek dördlükten ve genellikle 7'li hece ölçüsünden oluşur.
 - Uyak düzeni aaxa biçimindedir.
 - Asıl düşünce çoğunlukla son iki dizede verilir.

Bu özellikler aşağıdaki nazım biçimlerinden hangisine aittir?

- A) Mânî **[DOĞRU]**
 B) Türkü
 C) Semai
 D) Koşma
 E) Varsağı

ÇÖZÜM

Tek dördlük, 7'li hece ve aaxa uyak örgüsü mânîyi belirleyen temel özelliklerdir. İlk iki dizenin doldurma, son iki dizenin asıl anlamı taşıması da mânîye özgü yaygın bir yapıdır.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Doğru	Verilen bütün özellikler mânîyle örtüşür.
B	Çeldirici	Türkü bent ve kavuştaklardan oluşabilir; tek dördlük şartı yoktur.
C	Çeldirici	Semai, âşık tarzında çoğunlukla 8'li heceyle ve birden çok dördlükle söylenir.
D	Çeldirici	Koşma çoğunlukla 11'li heceyle ve 3-5 dördlükle kurulur.
E	Çeldirici	Varsağı 8'li heceyle, yiğitçe söyleyiş ve 'bre, hey' gibi ünlemlerle tanınır.
Kazanım		Anonim halk şiiri nazım biçimlerini özelliklerinden tanır.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Halk Şiiri 1, anonim halk şiiri ve mânî (basılı s. 28-35)

10. SORU

CEVAP: D

Divan Şiiri

Orta

10. Bir devlet büyüğünü ya da dinî kişiyi övmek amacıyla yazılır. Nesib/teşbib, girizgâh, methiye, tegazzül, fahriye ve dua gibi bölümleri bulunabilir; uyak düzeni genellikle aa, ba, ca... biçimindedir.

Bu parçada tanıtılan nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gazel
B) Mesnevi
C) Rubai
D) Kaside **[DOĞRU]**
E) Şarkı

ÇÖZÜM

Övgü amacı, uzun beyit yapısı ve nesib, girizgâh, methiye, fahriye, dua gibi bölümler kasidenin ayırt edici özellikleridir. Gazelle aynı uyak düzenini kullanabilse de işlev ve bölüm yapısı kasideyi belirler.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Gazel daha çok aşk, güzellik ve şarap gibi lirik konuları işler; bu bölüm düzenine sahip değildir.
B	Çeldirici	Mesnevîde her beyit kendi arasında uyaklanır: aa, bb, cc...
C	Çeldirici	Rubai dört dizeden oluşur ve kendine özgü aruz kalıpları vardır.
D	Doğru	Övgü amacı ve belirtilen bölümler kasideye özgüdür.
E	Çeldirici	Şarkı bentlerle kurulur ve bestelenmek için yazılır.
Kazanım		Divan şiiri nazım biçimlerini bölümlerinden ve işlevinden tanıır.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Divan Şiiri 1-2, nazım biçimleri (basılı s. 42-50)

11. SORU

CEVAP: A

Divan Edebiyatı

Zor

11. Aşağıdaki sanatçı-eser eşleştirmelerinden hangisi doğrudur?

A) Nâbî - Hayriyye **[DOĞRU]**

B) Fuzûlî - Hüsn ü Aşk

C) Şeyh Galip - Harnâme

D) Bâkî - Sihâm-ı Kazâ

E) Nedim - Tazarrunâme

ÇÖZÜM

Hayriyye, hikemî şiirin temsilcisi Nâbî'nin oğluna öğütler verdiği didaktik mesnevisidir. Hüsn ü Aşk Şeyh Galip'in, Harnâme Şeyhî'nin, Sihâm-ı Kazâ Nefî'nin, Tazarrunâme ise Sinan Paşa'nın eseridir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Doğru	Nâbî ile Hayriyye doğru eşleşmedir.
B	Çeldirici	Hüsn ü Aşk'ın yazarı Şeyh Galip'tir.
C	Çeldirici	Harnâme, Şeyhî'nin hiciv ve fabl özellikli mesnevisidir.
D	Çeldirici	Sihâm-ı Kazâ, Nefî'nin hicivlerini topladığı eseridir.
E	Çeldirici	Tazarrunâme, süslü nesrin önemli temsilcisi Sinan Paşa'ya aittir.
Kazanım	Divan edebiyatı sanatçı ve eserlerini eşleştirir.	
Kaynak temeli	ayt-tde.pdf - Divan Şiiri 3 ve Divan Edebiyatı Nesir Türleri (basılı s. 51-57, 182-183)	

12. SORU

CEVAP: C

Tanzimat Edebiyatı

Orta

12. I. Vatan, hürriyet, adalet ve millet gibi toplumsal kavramları şiire taşımış; 'sanat toplum içindir' anlayışını benimsemiştir. II. Bireysel konulara ve estetik güzelliğe yönelmiş; 'sanat sanat içindir' anlayışını öne çıkarmıştır.

Bu iki sanat anlayışı sırasıyla aşağıdaki dönemlerden hangilerini temsil eder?

- A) Servetifünun - Fecriati
 B) Tanzimat II - Servetifünun
 C) Tanzimat I - Tanzimat II **[DOĞRU]**
 D) Millî Edebiyat - Fecriati
 E) Tanzimat I - Millî Edebiyat

ÇÖZÜM

Tanzimat'ın birinci döneminde toplumsal fayda ve hak-hürriyet kavramları; ikinci döneminde ise bireysel konular ve estetik kaygı öne çıkar. Bu nedenle sıralama Tanzimat I - Tanzimat II'dir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Birinci tanım Servetifünun'a değil Tanzimat I'e aittir.
B	Çeldirici	İlk tanım Tanzimat II'nin bireysel çizgisiyle uyuşmaz.
C	Doğru	İki tanım Tanzimat'ın birinci ve ikinci dönemlerini doğru sırayla verir.
D	Çeldirici	İlk tanım Millî Edebiyatın bazı yönlerine benzese de tarihsel bağlam Tanzimat I'i gösterir.
E	Çeldirici	İkinci tanım Millî Edebiyatın toplumcu ve millî yönelişiyle bağdaşmaz.
Kazanım	Tanzimat edebiyatının iki dönemini sanat anlayışları bakımından karşılaştırır.	
Kaynak temeli	ayt-tde.pdf - Tanzimat Dönemi Türk Şiiri (basılı s. 58-62)	

13. SORU

CEVAP: B

Servetifünun Edebiyatı

Zor

13. Aşağıdakilerden hangisi Servetifünun şiirinin özelliklerinden biri değildir?

- A) Kafiyein kulak için olduğu görüşünün benimsenmesi
 B) Sade konuşma dili ve hece ölçüsüyle Anadolu gerçeklerinin işlenmesi [DOĞRU]
 C) Aruz ölçüsü, ağır dil ve bireysel temaların yaygınlaşması
 D) Batılı nazım biçimlerinden ve şiirde cümle taşmasından yararlanılması
 E) Parnasizm ve sembolizmden etkilenilmesi

ÇÖZÜM

Servetifünun şiirinde aruz, ağır ve sanatlı dil, bireysel temalar, Batılı biçimler, enjambman ve parnasizm-sembolizm etkisi görülür. Sade konuşma dili, hece ve Anadolu gerçeklerine yönelik Millî Edebiyat çizgisidir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Servetifünuncular 'kulak için kafiye' anlayışını savunmuştur.
B	Doğru	Bu özellikler Millî Edebiyat ve memleketçi şiirle ilişkilidir.
C	Çeldirici	Dönemin temel biçim ve dil özelliklerindendir.
D	Çeldirici	Batılı nazım biçimleri ve cümlelerin dize sonunda bitmemesi dönemin yeniliklerindendir.
E	Çeldirici	Tevfik Fikret'te parnasizm, Cenap Şahabettin'de sembolizm etkileri belirgindir.
Kazanım	Servetifünun şiirinin özelliklerini diğer dönemlerden ayırır.	
Kaynak temeli	ayt-tde.pdf - Servetifünun Dönemi Türk Şiiri (basılı s. 63-65)	

14. SORU

CEVAP: D

Fecriati Edebiyatı

Orta

14. Fecriati topluluğuyla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bir bildiri yayımlayarak edebî görüşlerini topluca açıklamışlardır.
 B) 'Sanat şahsi ve muhteremdir.' ilkesini benimsemişlerdir.
 C) Servetifünun sanat anlayışını büyük ölçüde sürdürmüşlerdir.
 D) Dil sadeleştirmeyi ve toplumsal faydayı sanatın temel amacı saymışlardır. **[DOĞRU]**
 E) Topluluk dağıldıktan sonra kalıcı etkisini sürdüren başlıca sanatçı Ahmet Haşim'dir.

ÇÖZÜM

Fecriati, bireysel ve estetik bir sanat anlayışını savunmuş; ağır, sanatlı dili ve Servetifünun etkisini sürdürmüştür. Dil sadeleştirme ve toplumsal faydayı merkeze alma Millî Edebiyatın yaklaşımıdır.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Fecriati, Türk edebiyatında bildiri yayımlayan ilk topluluk olarak bilinir.
B	Çeldirici	Topluluğun temel sloganıdır.
C	Çeldirici	Sanat anlayışında Servetifünun devamı niteliği taşır.
D	Doğru	Bu yargı Fecriati'ye değil Millî Edebiyata yakındır.
E	Çeldirici	Ahmet Haşim topluluğun en güçlü ve kalıcı temsilcisidir.
Kazanım		Fecriati topluluğunun temel özelliklerini tanır.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Fecriati Dönemi Türk Şiiri (basılı s. 66-67)

15. SORU

CEVAP: E

Millî Edebiyat

Orta

15. Aşağıdakilerden hangisi Millî Edebiyat anlayışıyla bağdaşmaz?

- A) Genç Kalemler çevresinde başlayan Yeni Lisan hareketiyle sade Türkçeye yönelme
 B) Türk tarihi, halk kültürü ve Anadolu'yu edebiyatın başlıca kaynakları arasında görme
 C) Toplum için sanat anlayışını ve millî duyarlığı öne çıkarma
 D) Şiirde hece ölçüsünü ve halk edebiyatı biçimlerini yaygınlaştırma
 E) Ağır, sanatlı bir dille aruz ölçüsünü kullanıp bireysel kaçış temalarını merkeze alma **[DOĞRU]**

ÇÖZÜM

Millî Edebiyat; sade Türkçe, hece ölçüsü, halk kaynakları, Anadolu ve millî-toplumsal temalarla tanınır. Ağır dil, aruz ve bireysel kaçış temaları Servetifünun çizgisine daha uygundur.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Yeni Lisan, dönemin başlangıç ve dil programıdır.
B	Çeldirici	Millî kaynaklara ve Anadolu'ya yönelik dönemin temel özelliğidir.
C	Çeldirici	Toplumcu ve millî duyarlık belirgindir.
D	Çeldirici	Hece ve halk şiiri geleneği yaygın biçimde benimsenmiştir.
E	Doğru	Bu özellikler Millî Edebiyatın sade ve millî yönelişinin tersidir.
Kazanım		Millî Edebiyat anlayışının dil, ölçü ve tema özelliklerini ayırt eder.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Millî Edebiyat Dönemi Türk Şiiri (basılı s. 68-72)

16. SORU

CEVAP: B

Cumhuriyet Dönemi Şiiri

Kolay

16. Ölçü ve uyağı şiirin zorunlu unsurları saymamış; şairaneliğe ve süslü söyleyişe karşı çıkmıştır. Sıradan insanın günlük yaşayışını konuşma dili, mizah ve şaşırtıcı bağdaştırmalarla şiire taşımıştır.

Bu parçada sözü edilen şiir hareketi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yedi Meşale
 B) Garip **[DOĞRU]**
 C) İkinci Yeni
 D) Hisarcılar
 E) Toplumcu gerçekçi şiir

ÇÖZÜM

Geleneksel ölçü ve uyağın reddi, şairanelikten uzak günlük konuşma dili, küçük insan ve mizah Garip hareketinin temel özellikleridir. Hareket Orhan Veli, Melih Cevdet ve Oktay Rifat tarafından başlatılmıştır.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Yedi Meşale canlılık, samimiyet ve sürekli yeniliği savunmuş; Garip kadar kökten gelenek reddine gitmemiştir.
B	Doğru	Verilen özelliklerin tümü Garip şiirini gösterir.
C	Çeldirici	İkinci Yeni kapalı, soyut ve yoğun imgeci bir şiir kurar.
D	Çeldirici	Hisarcılar millî kültürle bağlı ve yaşayan Türkçeyi korumayı savunur.
E	Çeldirici	Toplumcu gerçekçi şiir, sınıfsal ve toplumsal sorunları ideolojik bir bakışla işler.
Kazanım		Cumhuriyet dönemi şiir topluluklarını temel özelliklerinden tanır.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri, Garip Hareketi (basılı s. 88-94)

17. SORU

CEVAP: D

Cumhuriyet Dönemi Şiiri

Zor

17. Aşağıdaki sanatçı çiftlerinden hangisi saf (öz) şiir anlayışı içinde değerlendirilir?

- A) Nâzım Hikmet - Rıfat Ilgaz
 B) Orhan Veli Kanık - Melih Cevdet Anday
 C) Cemal Süreya - Edip Cansever
 D) Ahmet Hamdi Tanpınar - Ahmet Muhip Dıranas **[DOĞRU]**
 E) Faruk Nafiz Çamlıbel - Orhan Seyfi Orhon

ÇÖZÜM

Ahmet Hamdi Tanpınar ve Ahmet Muhip Dıranas, şiirde ahenk, musiki, imge, zaman ve estetik bütünlüğü önemseyen saf şiir çizgisindedir. Diğer çiftler sırasıyla toplumcu, Garip, İkinci Yeni ve Beş Hececilerle ilişkilidir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	İki sanatçı toplumcu gerçekçi şiirin temsilcilerindendir.
B	Çeldirici	Bu iki şair Garip hareketinin kurucularındandır.
C	Çeldirici	Cemal Süreya ve Edip Cansever İkinci Yeni şairleridir.
D	Doğru	Her iki sanatçı da saf şiir anlayışının önemli temsilcileridir.
E	Çeldirici	Bu sanatçılar hececi-memleketçi şiir ve Beş Hececiler çevresindedir.
Kazanım		Saf şiir temsilcilerini diğer şiir topluluklarından ayırır.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri, saf şiir ve topluluklar (basılı s. 73-99)

18. SORU

CEVAP: A

Hikâye

Orta

18. Bu tür hikâyelerde günlük yaşamdan kısa bir kesit, belirgin bir serim-düğüm-çözüm düzeni kurulmadan aktarılır. Merak unsurundan çok atmosfer, gözlem ve kişinin bir anlık duyarlığı önemlidir; son çoğu zaman okurun tamamlayacağı biçimde açık bırakılır.

Bu parçada tanıtılan hikâye türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Durum (kesit) hikâyesi **[DOĞRU]**
 B) Olay hikâyesi
 C) Modernist hikâye
 D) Halk hikâyesi
 E) Manzum hikâye

ÇÖZÜM

Belirgin olay örgüsü ve şaşırtıcı sonuç yerine günlük yaşamdan bir kesitin, atmosfer ve gözlemle verilmesi Çehov tarzı durum hikâyesinin temel özelliğidir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Doğru	Kesit, atmosfer ve açık son durum hikâyesini gösterir.
B	Çeldirici	Olay hikâyesinde serim-düğüm-çözüm ve merak ögesi belirgindir.
C	Çeldirici	Modernist hikâyede bilinç akışı, iç gerçeklik ve parçalı kurgu daha belirleyicidir.
D	Çeldirici	Halk hikâyesi sözlü gelenek, âşık anlatımı ve kalıplaşmış bölümlerle ilişkilidir.
E	Çeldirici	Manzum hikâye, olayın ölçülü ve uyaklı dizelerle anlatılmasıdır.
Kazanım		Hikâye türlerini olay örgüsü ve anlatım anlayışına göre ayırt eder.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Hikâye Türleri ve Hikâyenin Yapı Unsurları (basılı s. 100-104)

19. SORU

CEVAP: C

Roman

Orta

19. Roman türündeki aşağıdaki sanatçı-eser eşleştirmelerinden hangisi doğrudur?

- A) Namık Kemal - Araba Sevdası
 B) Halit Ziya Uşaklıgil - Eylül
 C) Yakup Kadri Karaosmanoğlu - Yaban **[DOĞRU]**
 D) Reşat Nuri Güntekin - Sinekli Bakkal
 E) Peyami Safa - Kuyucaklı Yusuf

ÇÖZÜM

Yaban, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun aydın-köylü kopukluğunu Millî Mücadele ortamında işlediği romanıdır. Araba Sevdası Recaizade Mahmut Ekrem'in, Eylül Mehmet Rauf'un, Sinekli Bakkal Halide Edip Adıvar'ın, Kuyucaklı Yusuf ise Sabahattin Ali'nindir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Araba Sevdası'nın yazarı Recaizade Mahmut Ekrem'dir.
B	Çeldirici	Eylül, Mehmet Rauf'un psikolojik romanıdır.
C	Doğru	Yakup Kadri ile Yaban doğru eşleşmedir.
D	Çeldirici	Sinekli Bakkal, Halide Edip Adıvar'a aittir.
E	Çeldirici	Kuyucaklı Yusuf'un yazarı Sabahattin Ali'dir.
Kazanım		Türk romanında sanatçı ve eser eşleştirmesi yapar.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Tanzimat, Servetifünun, Millî Edebiyat ve Cumhuriyet Dönemi Romanı (basılı s. 119-140)

20. SORU

CEVAP: E

Cumhuriyet Dönemi Romanı

Orta

20. Romanlarında ruh çözümlemelerine, Doğu-Batı çatışmasına, hastalık ve yalnızlık deneyimine geniş yer verir. Fatih-Harbiye ile Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, onun en bilinen eserlerindendir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarık Buğra
 B) Kemal Tahir
 C) Yaşar Kemal
 D) Sabahattin Ali
 E) Peyami Safa **[DOĞRU]**

ÇÖZÜM

Fatih-Harbiye ve Dokuzuncu Hariciye Koğuşu Peyami Safa'nın eserleridir. Sanatçı, özellikle psikolojik tahlilleri ve Doğu-Batı çatışmasını ele alan romanlarıyla tanınır.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Tarık Buğra, Küçük Ağa ve Osmancık gibi tarih-toplum eksenli romanlarıyla bilinir.
B	Çeldirici	Kemal Tahir, devlet-toplum yapısını tarihsel ve toplumsal açıdan işler.
C	Çeldirici	Yaşar Kemal, Çukurova insanını destansı ve toplumcu bir anlatımla ele alır.
D	Çeldirici	Sabahattin Ali, Kuyucaklı Yusuf ve İçimizdeki Şeytan'ın yazarıdır.
E	Doğru	Verilen eser ve temalar Peyami Safa'yı gösterir.
Kazanım		Sanatçıyı eserleri ve tematik özelliklerinden tanıır.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Cumhuriyet Dönemi Romanı (basılı s. 135-140)

21. Karagöz oyunuyla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Deriden yapılan tasvirler, ışık yardımıyla perdeye yansıtılır.
 B) Oyunu hayalî ya da hayalbaz adı verilen kişi oynatır.
 C) Karagöz ve Hacivat oyunun başlıca kişileridir.
 D) Kavuklu ve Pişekâr oyunun temel karşıt tipleridir. **[DOĞRU]**
 E) Yazılı bir metne bağlı kalmadan doğaçlama biçimde oynanır.

ÇÖZÜM

Kavuklu ile Pişekâr orta oyununun başlıca tipleridir. Karagöz oyununda temel karşıt tipler Karagöz ile Hacivat'tır; oyun tasvirlerle, hayalî tarafından ve doğaçlama olarak oynatılır.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Karagözün gölge oyunu tekniğini doğru açıklar.
B	Çeldirici	Tasvirleri oynatan kişiye hayalî/hayalbaz denir.
C	Çeldirici	Oyunun merkezindeki iki tip Karagöz ile Hacivat'tır.
D	Doğru	Kavuklu ve Pişekâr orta oyununun tipleridir.
E	Çeldirici	Geleneksel oyunda doğaçlama esastır.
Kazanım		Karagöz oyununun kişi ve sahne özelliklerini ayırt eder.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Geleneksel Türk Tiyatrosu, Karagöz (basılı s. 147-150)

22. SORU

CEVAP: B

Öğretici Metinler

Orta

22. Kitaplarla kurduğumuz ilişkiyi biraz dostluğa benzetirim. Her dost her gün aranmaz ama bazıları vardır, sesini duymayınca eksik kalırsınız. Siz de yıllar sonra bir kitabın kapağını açıp eski bir arkadaşla karşılaşmış gibi olmadınız mı? Bence iyi okur, kitap sayısıyla değil, yeniden dönmek istediği birkaç eserin varlığıyla anlaşılır.

Bu parça, anlatım özellikleri bakımından aşağıdaki türlerden hangisine örnektir?

- A) Makale
- B) Sohbet **[DOĞRU]**
- C) Eleştiri
- D) Biyografi
- E) Röportaj

ÇÖZÜM

Yazar okura doğrudan seslenmiş, soru sormuş ve günlük bir konu üzerindeki kişisel düşüncelerini samimi, konuşma havasında aktarmıştır. Bu özellikler sohbet türünü gösterir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Makalede kanıtlama, nesnellik ve planlı bir düşünce örgüsü daha belirgindir.
B	Doğru	Samimi dil, okura seslenme ve karşılıklı konuşma havası sohbetin özellikleridir.
C	Çeldirici	Belirli bir sanat eserini ölçütlerle değerlendirme amacı yoktur.
D	Çeldirici	Bir kişinin yaşam öyküsü anlatılmamıştır.
E	Çeldirici	Soru-cevapla yapılan bir saha görüşmesi ve gözlem aktarımı bulunmaz.
Kazanım		Öğretici metin türünü dil ve anlatım özelliklerinden belirler.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Öğretici Metinler 1-2 (basılı s. 170-181)

23. SORU

CEVAP: C

Edebî Akımlar

Kolay

23. İnsanı kalıtımın ve çevrenin belirlediğini savunur. Romanı bir çeşit laboratuvar, yazarı da deney yapan bir gözlemci gibi görür; toplumsal gerçekliği çirkin ve sert yönleriyle vermekten kaçınmaz. Emile Zola bu anlayışın başlıca temsilcisidir.

Bu parçada tanıtılan edebî akım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Romantizm
- B) Realizm
- C) Natüralizm **[DOĞRU]**
- D) Sembolizm
- E) Klasisizm

ÇÖZÜM

Determinizm, kalıtım-çevre etkisi, deneysel roman anlayışı ve Emile Zola adı natüralizmin ayırt edici işaretleridir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Romantizm duygu, hayal, karışıklık ve sanatçı kişiliğini öne çıkarır.
B	Çeldirici	Realizm gözlem ve nesnelliği savunsa da deney, kalıtım ve çevre determinizmini natüralizm kadar merkeze almaz.
C	Doğru	Verilen bütün özellikler natüralizme aittir.
D	Çeldirici	Sembolizm sezgi, musiki ve kapalı çağrışım üzerine kuruludur.
E	Çeldirici	Klasisizm akıl, kural, seçkin kişiler ve antik örnekleri temel alır.
Kazanım		Edebî akımları temel ilke ve temsilcilerinden tanır.
Kaynak temeli		ayt-tde.pdf - Edebî Akımlar (basılı s. 184-191)

24. SORU

CEVAP: A

Türk Edebiyatı Tarihi

Orta

24. I. Dîvânü Lugâtî't-Türk
II. Harnâme
III. Araba Sevdası
IV. Memleket Hikâyeleri

Bu eserlerin yazılış/yayımlanış sırası aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I - II - III - IV [DOĞRU]
B) I - III - II - IV
C) II - I - IV - III
D) II - III - I - IV
E) III - I - II - IV

ÇÖZÜM

Dîvânü Lugâtî't-Türk 11. yüzyıl, Harnâme 15. yüzyıl, Araba Sevdası 19. yüzyılın sonu, Memleket Hikâyeleri ise 20. yüzyılın başı eseridir. Doğru sıra I-II-III-IV'tür.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Doğru	Eserler 11. yüzyıldan 20. yüzyıla doğru sıralanmıştır.
B	Çeldirici	Araba Sevdası, Harnâme'den yüzyıllar sonra yazılmıştır.
C	Çeldirici	Dîvânü Lugâtî't-Türk, Harnâme'den daha eskidir; son iki eser de ters sıralanmıştır.
D	Çeldirici	Geçiş Dönemi eseri ilk sırada olmalıdır.
E	Çeldirici	Araba Sevdası ilk eser olamaz; 19. yüzyıla aittir.
Kazanım	Türk edebiyatındaki eserleri tarihsel sıraya koyar.	
Kaynak temeli	ayt-tde.pdf - Geçiş Dönemi, Divan Edebiyatı, Tanzimat Romanı ve Millî Edebiyat Hikâyesi	

25. SORU

CEVAP: E

İlk Türk Devletleri

Orta

25. Eski Türk devletlerinde hükümdarın yönetim yetkisinin Gök Tanrı tarafından verildiğine inanılmış, ülke doğu ve batı olarak yönetilmiş, önemli devlet meseleleri kurultayda görüşülmüştür.

- I. Siyasi iktidar dinî bir meşruiyet anlayışıyla desteklenmiştir.
 II. Danışmaya dayalı bir yönetim geleneği bulunmaktadır.
 III. Geniş ülke topraklarının yönetimi idari bölünmeyle kolaylaştırılmak istenmiştir.

Bu bilgilere göre numaralanmış yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
 B) Yalnız II
 C) I ve II
 D) II ve III
 E) I, II ve III **[DOĞRU]**

ÇÖZÜM

Kut anlayışı iktidara dinî meşruiyet sağlar; kurultay danışma geleneğini, ikili teşkilat ise geniş coğrafyanın yönetimini kolaylaştırmayı gösterir. Bu nedenle üç yargıya da ulaşılır.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	II ve III de verilen bilgilerden çıkarılabilir.
B	Çeldirici	Kut ve ikili teşkilatla ilgili çıkarımlar eksik bırakılmıştır.
C	Çeldirici	İkili teşkilatın idari amacı da göz önünde bulundurulmalıdır.
D	Çeldirici	Kut anlayışının meşruiyet yönü de açıktır.
E	Doğru	Üç çıkarım da verilen uygulamalarla doğrudan ilişkilidir.
Kazanım	İlk Türk devletlerindeki siyasi ve idari uygulamalardan çıkarım yapar.	
Kaynak temeli	ayt-tarih(1).pdf - Boylardan Devlete I-II ve ilk Türk devletlerinde yönetim (basılı s. 40-44)	

26. SORU

CEVAP: C

Türk-İslam Devletleri

Zor

26. İktâ sisteminde devlete ait toprakların vergi gelirleri, hizmet karşılığında askerî ve sivil görevlilere bırakılır; iktâ sahibi bu gelirle geçinir, atlı asker yetiştirir ve toprağın işlenmesini denetler.

- I. Hazinesinin maaş ve asker yetiştirme yükü azalır.
- II. Tarımsal üretim ile taşra güvenliği desteklenir.
- III. Topraklar devlet denetiminden çıkarak kalıtsal özel mülkiyete dönüşür.

Buna göre iktâ sistemiyle ilgili yargılardan hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II **[DOĞRU]**
- D) I ve III
- E) I, II ve III

ÇÖZÜM

İktâ gelirleriyle görevli ve askerlerin gideri karşılandığı için hazine yükü azalır; üretim ve güvenlik de denetlenir. Ancak toprağın mülkiyeti devlete aittir, iktâ sahibine kalıtsal özel mülkiyet verilmez.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	II. yargı da sistemin sonuçlarındandır.
B	Çeldirici	I. yargı da doğrudur.
C	Doğru	I ve II doğru, III yanlıştır.
D	Çeldirici	III, toprak mülkiyetinin devlette kalması nedeniyle yanlıştır.
E	Çeldirici	Kalıtsal özel mülkiyet sonucu çıkarılamaz.
Kazanım	İktâ sisteminin askerî, ekonomik ve idari sonuçlarını değerlendirir.	
Kaynak temeli	ayt-tarih(1).pdf - İslamiyet'in Türk devlet yapısına etkisi ve iktâ sistemi (basılı s. 62-68)	

27. SORU

CEVAP: D

Türkiye Selçukluları

Orta

27. Türkiye Selçukluları liman şehirlerini ele geçirmiş, ana yollar üzerinde kervansaraylar kurmuş, zarar gören tüccarın kaybını devlet güvencesine almış ve gümrük vergilerini düşük tutmuştur.

Bu uygulamaların temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Konargöçer yaşam biçimini yaygınlaştırmak
 B) Ekonomiyi yalnızca tarımsal üretime dayandırmak
 C) Merkezî yönetimi din adamlarına bırakmak
 D) Anadolu'yu güvenli bir uluslararası ticaret güzergâhına dönüştürmek **[DOĞRU]**
 E) Dış ticareti sınırlandırarak kapalı ekonomi kurmak

ÇÖZÜM

Limanların alınması, kervansaray, sigorta ve düşük gümrük uygulamaları tüccarın güvenliğini ve ticaret akışını artırır. Amaç Anadolu'yu doğu-batı ticaretinde etkin ve güvenli bir koridor hâline getirmektir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Politikalar yerleşik ticaret ağını güçlendirmeye yöneliktir.
B	Çeldirici	Deniz ve kara ticaretini geliştirme, ekonomiyi çeşitlendirme amacı taşır.
C	Çeldirici	Uygulamalar yönetimin din adamlarına devriyle ilgili değildir.
D	Doğru	Tüm önlemler uluslararası ticareti güvenli ve cazip kılmaya yöneliktir.
E	Çeldirici	Düşük gümrük ve tüccar güvencesi dış ticareti sınırlandırmanın tersidir.
Kazanım		Türkiye Selçuklularının ticaret politikalarının amacını yorumlar.
Kaynak temeli		ayt-tarih(1).pdf - Anadolu'nun ilk siyasi teşekkülleri ve Türkiye Selçuklu ticareti (basılı s. 69-79)

28. SORU

CEVAP: B

Osmanlı Kuruluş Dönemi

Kolay

28. Osmanlılar Rumeli'de fethedilen bölgelere Anadolu'dan Türkmen aileleri yerleştirirken yerli halkın inanç ve ibadet özgürlüğünü korumuş, vergilerde adaletli davranmaya çalışmıştır.

Bu uygulamaların ortak amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anadolu beylikleri arasındaki rekabeti artırmak
 B) Fethedilen yerlerde kalıcı egemenlik ve toplumsal uyum sağlamak **[DOĞRU]**
 C) Timar sistemini tamamen ortadan kaldırmak
 D) Deniz ticaretini Venedik'e bırakmak
 E) Merkez hazinesinin vergi gelirlerini azaltmak

ÇÖZÜM

İskân, bölgenin demografik ve üretim yapısını Osmanlı egemenliğine bağlarken istimâlet yerli halkın desteğini ve huzurunu amaçlar. İki politika birlikte fetihlerin kalıcılığını ve toplumsal uyumu sağlar.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Uygulamalar Rumeli'nin kalıcı yönetimine yöneliktir.
B	Doğru	İskân ve hoşgörü politikasının ortak sonucu kalıcılık ve uyumdur.
C	Çeldirici	Timar sistemini kaldırmakla ilgili değildir.
D	Çeldirici	Venedik ticaretiyle bağlantılı bir amaç yoktur.
E	Çeldirici	Adaletli vergi, geliri azaltma değil düzenli ve kabul edilebilir hâle getirme amacıdır.
Kazanım	Osmanlı iskân ve istimâlet politikalarının ortak amacını açıklar.	
Kaynak temeli	ayt-tarih(1).pdf - Osmanlı Devleti'nin Rumeli'de iskân ve istimâlet politikası (basılı s. 82-83)	

29. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı timar sisteminin sonuçlarından biri değildir?

- A) Toprağın kalıtsal özel mülkiyete dönüşerek yerel bir aristokrasi oluşturması **[DOĞRU]**
 B) Eyaletlerde atlı asker yetiştirilmesi
 C) Vergilerin büyük ölçüde yerinde toplanması
 D) Tarımsal üretimin sürekliliğinin denetlenmesi
 E) Merkezî hazinenin askerî harcamalarının azalması

ÇÖZÜM

Timarda toprağın çıplak mülkiyeti devlete aittir; sipahi vergi gelirini hizmet karşılığında kullanır. Sistem özel ve kalıtsal toprak aristokrasisi doğurmamak üzere düzenlenmiş; asker, vergi ve üretim işlevlerini birlikte yürütmüştür.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Doğru	Timar, kalıtsal özel mülkiyet değil hizmete bağlı gelir tahsisidir.
B	Çeldirici	Timarlı sipahiler eyalet askerî gücünü oluşturur.
C	Çeldirici	Vergiler sipahi tarafından yerinde toplanır.
D	Çeldirici	Sipahi, toprağın boş bırakılmamasını ve üretimi gözetir.
E	Çeldirici	Askerlerin gideri timar gelirinden karşılandığı için hazine yükü azalır.
Kazanım	Timar sisteminin sonuçlarını toprak, askerlik ve maliye bakımından değerlendirir.	
Kaynak temeli	ayt-tarih(1).pdf - Osmanlı toprak sistemi ve timar (basılı s. 113-115)	

30. SORU

CEVAP: E

Osmanlı Diplomasi Tarihi

Orta

30. 1699 Karlofça Antlaşması'yla Osmanlı Devleti, Avrupa'da geniş topraklar kaybetmiş ve askerî-siyasi üstünlüğünün sarsıldığını kabul etmek zorunda kalmıştır.

Bu gelişmenin Osmanlı politikası üzerindeki en belirgin sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Avrupa devletlerine ilk kez kapitülasyon verilmesi
 B) Fetret Devri'nin sona ermesi
 C) İstanbul'un fethinin Avrupa tarafından tanınması
 D) Meşrutiyet yönetimine geçilmesi
 E) Fetihçi siyasetten kaybedilen toprakları koruma ve geri alma siyasetine yönelinmesi **[DOĞRU]**

ÇÖZÜM

Karlofça, Osmanlı'nın Avrupa karşısında büyük çaplı toprak kaybını kabul ettiği dönüm noktasıdır. Bu tarihten sonra temel hedef yeni fetihlerden çok mevcut toprakları korumak ve kayıpları geri almaktır.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	İlk kapitülasyonlar Kanuni döneminde Fransa'ya verilmiştir.
B	Çeldirici	Fetret Devri 1413'te Çelebi Mehmet'le sona ermiştir.
C	Çeldirici	Karlofça'nın konusu İstanbul'un fethinin tanınması değildir.
D	Çeldirici	Meşrutiyet 1876'da Kanun-i Esasi ile başlamıştır.
E	Doğru	Antlaşmanın temel stratejik sonucu savunma ve kayıpları telafi politikasına geçiştir.
Kazanım	Karlofça Antlaşması'nın Osmanlı siyasi tarihi açısından önemini değerlendirir.	
Kaynak temeli	ayt-tarih(1).pdf - Uzun Savaşlardan Diplomasiye ve Karlofça (basılı s. 116-124)	

31. SORU

CEVAP: B

Osmanlı Demokratikleşme
Hareketleri

Orta

31. 1839 Tanzimat Fermanı can, mal ve namus güvenliği ile vergi ve askerlikte düzen; 1856 Islahat Fermanı gayrimüslimlere yeni haklar; 1876 Kanun-i Esasi ise anayasa ve meclis esasını getirmiştir.

Bu düzenlemelerin ortak amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Saltanatı hemen kaldırarak cumhuriyet kurmak
 B) Yönetimi hukuk kurallarıyla düzenlemek ve tebaanın haklarını güvenceye almak **[DOĞRU]**
 C) Egemenliği bütünüyle halka devretmek
 D) Dış borçları tek taraflı olarak silmek
 E) Toplumdaki bütün dinleri tek bir inançta birleştirmek

ÇÖZÜM

Üç düzenleme farklı kapsam ve aşamalarda olsa da keyfî yönetimi sınırlandırma, devlet-tebaa ilişkisini hukukileştirme ve hakları güvenceye alma yönünde ortaklaşır. Hiçbiri saltanatı kaldırıp tam halk egemenliği kurmamıştır.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Saltanat 1922'de kaldırılmıştır; bu metinlerin amacı cumhuriyet kurmak değildir.
B	Doğru	Ortak çizgi hukukileşme ve hak güvencesidir.
C	Çeldirici	Kanun-i Esasi bile egemenliği bütünüyle halka devretmemiştir.
D	Çeldirici	Dış borçların silinmesi bu belgelerin ortak konusu değildir.
E	Çeldirici	Amaç dinleri birleştirmek değil hukuk önünde düzen ve eşitlik arayışıdır.
Kazanım		19. yüzyıl Osmanlı hukuk ve yönetim düzenlemelerinin ortak yönünü belirler.
Kaynak temeli		ayt-tarih(1).pdf - Osmanlı Devleti'nde demokratikleşme hareketleri (basılı s. 148-151)

32. SORU

CEVAP: D

Millî Mücadele

Kolay

32. I. Amasya Genelgesi

II. Erzurum Kongresi

III. Sivas Kongresi

IV. Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılması

Bu gelişmelerin kronolojik sırası aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) II - I - III - IV

B) I - III - II - IV

C) III - I - II - IV

D) I - II - III - IV **[DOĞRU]**

E) II - III - I - IV

ÇÖZÜM

Amasya Genelgesi 22 Haziran 1919, Erzurum Kongresi 23 Temmuz-7 Ağustos 1919, Sivas Kongresi 4-11 Eylül 1919, TBMM'nin açılışı ise 23 Nisan 1920'dir. Doğru sıra I-II-III-IV'tür.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Amasya Genelgesi Erzurum Kongresi'nden önce yayımlanmıştır.
B	Çeldirici	Erzurum Kongresi Sivas Kongresi'nden öncedir.
C	Çeldirici	Sivas Kongresi ilk sırada olamaz.
D	Doğru	Tarihler doğru sırayla verilmiştir.
E	Çeldirici	Amasya Genelgesi kongrelerden önce gelmelidir.
Kazanım		Millî Mücadele hazırlık dönemindeki gelişmeleri kronolojik olarak sıralar.
Kaynak temeli		ayt-tarih(1).pdf - Millî Mücadele'ye Hazırlık Dönemi I-II ve TBMM'nin açılması (basılı s. 179-188)

33. SORU

CEVAP: C

Atatürk İlkeleri

Orta

33. Aşar vergisinin kaldırılması, kadınlara siyasi hakların tanınması ve Soyadı Kanunu'yla ayrıcalık ifade eden unvanların kullanımına son verilmesi

Bu gelişmeler en doğrudan aşağıdaki Atatürk ilkelerinden hangisiyle ilişkilidir?

- A) Cumhuriyetçilik
 B) Milliyetçilik
 C) Halkçılık **[DOĞRU]**
 D) Devletçilik
 E) Laiklik

ÇÖZÜM

Halkçılık; kanun önünde eşitlik, sınıf ve zümre ayrıcalıklarının reddi ve halkın sosyal refahının gözetilmesiyle ilgilidir. Verilen üç düzenleme de eşitlik ve ayrıcalıksız toplum hedefini güçlendirir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Kadınların siyasi hakları cumhuriyetçilikle de ilişkili olsa da üç uygulamanın ortak yönü toplumsal eşitliktir.
B	Çeldirici	Milliyetçilik ulusal birlik ve bağımsızlık eksenindedir; ortak vurgu eşitliktir.
C	Doğru	Vergi yükünün hafifletilmesi ve ayrıcalıkların kaldırılması halkçılığın doğrudan örnekleridir.
D	Çeldirici	Devletçilik ekonomide devletin düzenleyici ve girişimci rolüyle ilgilidir.
E	Çeldirici	Laiklik din ve devlet işlerinin ayrılmasıyla ilgilidir.
Kazanım		İnkılapları ilgili Atatürk ilkesiyle ilişkilendirir.
Kaynak temeli		ayt-tarih(1).pdf - Atatürk İlkeleri ve Atatürk Dönemi inkılapları (basılı s. 199-207)

34. SORU

CEVAP: E

Soğuk Savaş Dönemi

Orta

34. Türkiye'nin Kore Savaşı'na asker göndermesi, NATO'ya üye olması, Balkan Paktı ve Bağdat Paktı gibi güvenlik oluşumlarında yer alması

Bu gelişmeler Türkiye'nin hangi dış politika yönelimini benimsediğini gösterir?

- A) Sömürgecilik yarışına katılma
 B) Bağlantısızlar Hareketi'ne öncülük etme
 C) Varşova Paktı içinde yer alma
 D) Dış dünyadan tamamen yalıtılma
 E) Soğuk Savaş'ta Batı güvenlik sistemine eklemlenme **[DOĞRU]**

ÇÖZÜM

Kore Savaşı, NATO üyeliği ve bölgesel paktlar Türkiye'nin Sovyet tehdidine karşı ABD ve Batı Avrupa merkezli güvenlik sistemine yöneldiğini gösterir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Bu girişimler sömürge edinme amacı taşımaz.
B	Çeldirici	Türkiye bağlantısızlık yerine Batı bloğunu seçmiştir.
C	Çeldirici	Varşova Paktı Sovyet öncülüğündeki karşı bloktur.
D	Çeldirici	Çok taraflı ittifaklara katılım yalıtılmanın tersidir.
E	Doğru	Verilen bütün gelişmeler Batı güvenlik sistemine katılımın göstergesidir.
Kazanım		Soğuk Savaş gelişmelerini Türkiye'nin blok siyasetiyle ilişkilendirir.
Kaynak temeli		ayt-tarih(1).pdf - II. Dünya Savaşı sonrası gelişmeler ve 1960 sonrasında Türk dış politikası (basılı s. 223-231)

35. SORU

CEVAP: A

Ekosistem

Orta

35. Bir çayır ekosisteminde üreticilerin depoladığı enerji 50.000 kJ'dür. Besin zinciri çayır -> çekirge -> kurbağa şeklindedir ve enerjinin her trofik düzeye yaklaşık %10'u aktarılmaktadır.

Buna göre kurbağalara aktarılan enerji yaklaşık kaç kJ'dür?

- A) 500 **[DOĞRU]**
 B) 50
 C) 5.000
 D) 45.000
 E) 50.000

ÇÖZÜM

Üreticiden çekirgeye $50.000 \times 0,10 = 5.000$ kJ, çekirgeden kurbağaya $5.000 \times 0,10 = 500$ kJ aktarılır. Kurbağa ikinci tüketici düzeyinde olduğundan doğru cevap 500 kJ'dür.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Doğru	İki kez %10 aktarımı sonucu 500 kJ bulunur.
B	Çeldirici	Bu değer üç aktarım yapılmış gibi hesaplanmıştır.
C	Çeldirici	5.000 kJ çekirge düzeyine aktarılan enerjidir.
D	Çeldirici	Enerji aktarımında %90'ın geçtiği varsayılmıştır; ekolojik kuralın tersidir.
E	Çeldirici	Enerjinin tamamı bir üst düzeye aktarılmaz.
Kazanım		Besin zincirinde trofik düzeyler arasındaki enerji aktarımını hesaplar.
Kaynak temeli		ayt-cografya(1).pdf - Ekosistem ve Madde Döngüleri, enerji akışı (basılı s. 12-14)

36. SORU

CEVAP: C

Nüfus Politikaları

Zor

36. Bir ülkede toplam doğurganlık hızı uzun süredir yenilenme düzeyinin altında, 65 yaş üstü nüfus oranı hızla artmakta ve çalışma çağındaki nüfus azalmaktadır.

Bu ülkenin uygulaması beklenen nüfus politikası aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğumları sınırlandırıp aile planlamasını yaygınlaştırmak
 B) Nüfusun niceliğine müdahale etmeden yalnız kırsal yerleşmeleri çoğaltmak
 C) Doğumları teşvik etmek, genç aileleri desteklemek ve kontrollü göçle iş gücünü güçlendirmek **[DOĞRU]**
 D) Kentlerden kırsala zorunlu göç uygulamak
 E) Sağlık hizmetlerini azaltarak yaşam süresini düşürmek

ÇÖZÜM

Düşük doğurganlık, yaşlanma ve iş gücü daralması nüfus artışını yükseltmeye dönük politika gerektirir. Doğum teşvikleri, aile destekleri ve kontrollü göç çalışma çağındaki nüfusu güçlendirebilir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Bu politika nüfus artış hızını daha da düşürür.
B	Çeldirici	Yaş yapısı ve iş gücü sorununa doğrudan çözüm üretmez.
C	Doğru	Sorunun üç boyutuna da uygun teşvik edici politikadır.
D	Çeldirici	Yerleşim yönünü zorla değiştirmek doğurganlık ve yaşlanma sorununu çözmez.
E	Çeldirici	Sağlık hizmetlerini azaltmak nüfus politikasının meşru ve sürdürülebilir bir aracı değildir.
Kazanım		Demografik göstergelere uygun nüfus politikasını belirler.
Kaynak temeli		ayt-cografya(1).pdf - Nüfus Politikaları ve Türkiye Nüfusunun Geleceği (basılı s. 15-17)

37. SORU

CEVAP: E

Bölgesel Kalkınma Projeleri

Zor

37. I. GAP: Fırat ve Dicle havzalarında sulama, enerji ve çok sektörlü kalkınma
 II. KOP: Konya Ovası'nda su kaynaklarının etkin kullanımı ve tarımsal sürdürülebilirlik
 III. DOKAP: Doğu Karadeniz'de tarım, turizm, ulaşım ve kırsal kalkınmanın geliştirilmesi

Bu eşleştirmelerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız GAP
 B) Yalnız KOP
 C) GAP ve KOP
 D) KOP ve DOKAP
 E) GAP, KOP ve DOKAP **[DOĞRU]**

ÇÖZÜM

GAP Güneydoğu Anadolu'da Fırat-Dicle, KOP Konya kapalı havzası ve su yönetimi, DOKAP ise Doğu Karadeniz'in çok sektörlü kalkınmasıyla ilişkilidir. Üç eşleştirme de doğrudur.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	II ve III de doğru eşleştirmelerdir.
B	Çeldirici	I ve III de doğrudur.
C	Çeldirici	DOKAP eşleştirmesi de doğru olduğu için eksiktir.
D	Çeldirici	GAP eşleştirmesi de doğrudur.
E	Doğru	Üç proje de doğru saha ve amaçla eşleştirilmiştir.
Kazanım	Türkiye'deki bölgesel kalkınma projelerini amaç ve sahalarıyla eşleştirir.	
Kaynak temeli	ayt-cografya(1).pdf - Türkiye'nin Bölgesel Kalkınma Projeleri (basılı s. 74-77)	

38. SORU

CEVAP: D

Ulaşım

Kolay

38. Kuş uçuşu uzaklığı kısa olan iki kent arasındaki kara yolu; yüksek dağ sıraları nedeniyle çok sayıda tünel ve viyadükle uzatılmış, kışın yoğun kar ve buzlanma yüzünden zaman zaman kapanmıştır.

Bu güzergâhta ulaşımı zorlaştıran başlıca doğal faktörler aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nüfus ve yerleşme
 B) Sermaye ve teknoloji
 C) Sanayi ve ticaret
 D) Yer şekilleri ve iklim **[DOĞRU]**
 E) Turizm ve pazar

ÇÖZÜM

Tünel-viyadük ihtiyacı engebeli yer şekillerinin, kar ve buzlanma ise iklimin etkisidir. Bu iki doğal faktör güzergâhı uzatmış, maliyet ve kapanma riskini artırmıştır.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	Bunlar beşerî faktörlerdir ve verilen sorunları doğrudan açıklamaz.
B	Çeldirici	Teknoloji çözüm üretir; temel zorluk kaynağı değildir.
C	Çeldirici	Sanayi ve ticaret yol talebini etkileyebilir, dağ ve kar koşullarını açıklamaz.
D	Doğru	Dağlar ile kar-buzlanma sırasıyla yer şekilleri ve iklimdir.
E	Çeldirici	Turizm ve pazar beşerî-ekonomik etkenlerdir.
Kazanım		Bir ulaşım güzergâhındaki maliyet ve süreyi etkileyen doğal faktörleri belirler.
Kaynak temeli		ayt-cografya(1).pdf - Hizmet Sektörü ve Ulaşım, ulaşımı etkileyen faktörler (basılı s. 78-80)

39. SORU

CEVAP: B

Ülkelerin Gelişmişliği

Zor

39. Aşağıdaki tabloda üç ülkeye ait bazı göstergeler verilmiştir.

Ülke	Tarımda çalışan nüfus (%)	Hizmetlerin GSYH payı (%)	İmalat/ileri teknoloji ihracatı (%)	Kentleşme (%)
K	6	72	68	87
L	54	27	16	39
M	24	50	48	68

Bu göstergelere göre ülkelerin gelişmişlik düzeyi yüksekten düşüğe nasıl sıralanır?

- A) L - M - K
 B) K - M - L [DOĞRU]
 C) M - K - L
 D) K - L - M
 E) M - L - K

ÇÖZÜM

Gelişmiş ülkelerde tarımda çalışan oranı düşük; hizmetler, imalat/ileri teknoloji ihracatı ve kentleşme yüksek olur. K bu göstergelerde en ileri, M orta, L ise en düşük düzeydedir. Sıralama K-M-L'dir.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Çeldirici	L, yüksek tarım istihdamı ve düşük teknoloji-kentleşme nedeniyle ilk sırada olamaz.
B	Doğru	Dört gösterge birlikte değerlendirildiğinde doğru sıralamadır.
C	Çeldirici	K, M'den daha yüksek hizmet, teknoloji ve kentleşme göstergelerine sahiptir.
D	Çeldirici	L'nin M'den gelişmiş olduğunu gösteren veri yoktur.
E	Çeldirici	K'nin son sırada olması bütün göstergelerle çelişir.
Kazanım	Tablodaki sektörel ve demografik göstergelerden gelişmişlik sıralaması yapar.	
Kaynak temeli	ayt-cografya(1).pdf - Ülkelerin Gelişmişliği ve sektörlerin ekonomideki payı (basılı s. 92-94)	

40. SORU

CEVAP: A

Çevre ve Sürdürülebilir
Kalkınma

Orta

40. I. Çevreye zarar verenin giderim maliyetini üstlenmesi (kirleten öder)
 II. Zarar kesinleşmeden riskin önceden engellenmesi (önleme/ihtiyat)
 III. Küresel etkili sorunlarda ülkelerin ortak hareket etmesi (iş birliği)

Bu uygulamalardan hangileri sürdürülebilir çevre yönetimiyle uyumludur?

- A) I, II ve III **[DOĞRU]**
 B) Yalnız I
 C) I ve II
 D) II ve III
 E) I ve III

ÇÖZÜM

Kirleten öder ilkesi mali sorumluluk getirir, önleme/ihtiyat ilkesi zarar oluşmadan müdahaleyi amaçlar, iş birliği ise sınır aşan çevre sorunlarında ortak çözüm sağlar. Üçü de sürdürülebilir çevre yönetiminin tamamlayıcı araçlarıdır.

Seçenek	Durum	Gerekçe
A	Doğru	Üç yaklaşım da çevresel sorumluluk ve sürdürülebilirlikle uyumludur.
B	Çeldirici	Önleme ve iş birliği de temel çevre politikalarıdır.
C	Çeldirici	Küresel sorunlarda uluslararası iş birliği de gereklidir.
D	Çeldirici	Kirleten öder ilkesi de mali araç olarak önemlidir.
E	Çeldirici	Önleme/ihtiyat ilkesi de sürdürülebilir yönetimin merkezindedir.
Kazanım		Çevre sorunlarının çözümünde kullanılan politika ilkelerini değerlendirir.
Kaynak temeli		ayt-cografya(1).pdf - Doğal Çevrenin Sınırlılığı, Çevresel Örgüt ve Anlaşmalar (basılı s. 99-102)